

Tlačová správa

Festival Divadelná Nitra zapojí Bratislavu aj Košice

Nitra 18. apríla 2024 – Medzinárodný festival Divadelná Nitra vstupuje do 33. ročníka s podtitulom *nový pohľad/new view*. Ten poukazuje nielen na nový, júnový termín jednej z najväčších divadelných prehliadok na Slovensku, ale aj na nalievajúcu potrebu reflexie novej spoločensko-politickej situácie doma i v Európe.

Festival predstaví od 8. do 12. júna v hlavnom programe šesť inscenácií zo Slovenska, z Česka, Poľska a Maďarska a rozrastie sa i mimo hraníc Nitry, do Bratislavy a do Košíc.

„Podtitul festivalu odzrkadľuje nové okolnosti existencie festivalu, vyjadruje však aj potrebu pozrieť sa inými očami na seba samých, na ľudí okolo nás, na dianie v našej krajine i za jej hranicami. Nabáda prehodnotiť niektoré dejinné udalosti i svoje názory na aktuálne témy spoločenského a politického života. Núti nás riešiť otázky ochrany životného prostredia aj marginalizovaných skupín. Skúša naše postoje k vojne prebiehajúcej neďaleko nás i k jej obetiam, ktoré už dva roky žijú s nami. Znamená nabráť odvahu a pozrieť sa z inej strany na identitu vrátane sexuálnej, na rodinu, na spoločnosť. Všímať si rôzne druhy nespravodlivosti, diskriminácie, násillia a agresivity okolo nás,“ opisuje ideový rámec festivalu jeho riaditeľka Darina Kárová.

Prológ festivalu

Prológ festivalu v Národnom divadle Košice sa uskutoční od 5. do 7. júna a bude prehliadkou všetkých troch súborov – činohry, baletu aj opery. Ako prvú uvidia diváci hru **Pán Puntila a jeho sluha Matti**, ktorú napísal Bertolt Brecht v roku 1940 na úteku z nacistického Nemecka, vo Fínsku, čakajúc na vízum do Spojených štátov. Diela kľúčovej osobnosti európskeho divadla sa u nás uvádzajú zriedkavo, na javisko košického divadla sa autor vo februári 2024 vrátil po 52 rokoch a túto politickú komédiu tu predstavili dokonca po prvý raz. Režisérom je rodák z Košíc Martin Čičvák, ktorý sa Brechtovi venuje pravidelne a v súčasnosti patrí medzi najžiadanejších slovenských režisérov v zahraničí. Prvého uvedenia v Košiciach sa pred mesiacom konečne dočkala aj opera Giuseppeho Verdiho **Macbeth** podľa rovnomennej Shakespeareovej drámy. Vedenie súboru zverilo hudobné naštudovanie dirigentovi Petrovi Valentovičovi

a réžiu Antonovi Korenčimu. Košický baletný súbor sa v **prológu Divadelnej Nitry** predstaví autorským titulom choreografa Ondreja Šotha a dramaturgičky Zuzany Mistríkovej **Každý deň odvalu**, ktorý je treťou časťou voľného cyklu **Zvláštna radosť žiť**. I v tomto prípade ide o novinku, choreografia mala premiéru len 1. marca. Trojdňovou prehliadkou najnovšej tvorby Národného divadla v Košiciach vzdáva festival hold ambicióznym umeleckým projektom východoslovenskej scény a odvahe dávať priestor i umelcom, ktorí sa doma nemôžu naplno venovať svojmu poslaniu vinou ničivej ruskej vojny na Ukrajine.

Hlavný program festivalu

Otváracím predstavením Medzinárodného festivalu Divadelná Nitra v Nitre bude inscenácia pražského Divadla Na zábradlí **Verejní nepriatelia**.

Tvorcovia pražského Divadla Na zábradlí patria medzi miláčikov nitrianskeho publika a festivaloví diváci sledujú vývoj tejto scény už od deväťdesiatych rokov minulého storočia. Len rok od založenia Divadelnej Nitry (1992) sa umeleckého vedenia Divadla Na zábradlí ujal Petr Lébl. Obdobie šiestich rokov, keď sa naplno venoval tejto scéne, zanechalo nezmazateľnú stopu v českom divadle po roku 1989 a vďaka Divadelnej Nitre mohli byť svedkami tohto fenoménu aj festivaloví diváci na Slovensku. Súčasné smerovanie pražského divadla v ničom nezaostáva za legendárnou Léblovou érou a zásluhou vysokej umeleckej kvality zostáva toto divadlo jedným z kľúčových centier českého divadla vôbec. Dôkazom je aj päť nominácií Divadla Na zábradlí v Cenách divadelnej kritiky za rok 2023 vrátane kategórií Divadlo roka a Mužský herecký výkon roka pre Miloslava Königa za rolu Michela Houellebecqa v hre **Verejní nepriatelia**. Práve s touto inscenáciou prichádza Divadlo Na zábradlí na Divadelnú Nitru. Text v úprave Jana Mikuláška a Dory Štědroňovej vychádza z publikovanej korešpondencie filozofa a aktivistu Bernarda-Henriho Lévyho a jedného z najvplyvnejších a najkontroverznejších francúzskych spisovateľov dneška Michela Houellebecqa. Pol roka trvajúca korešpondencia je prevedená do deväťdesiatich minút skutočného dialógu na javisku o hlbokých filozofických i zdanlivo ľudsky prízemných témach. „Verejní nepriatelia môžu byť ukážkou možného dialógu i napriek rozdielnosti postojov. Aj keď obaja protagonisti plamenne obhajujú svoje úplne odlišné pravdy, vzájomne sa počúvajú a snád' si i rozumejú. Nie hádky, rozbroje a nepriateľstvo, ale dialóg, ktorý vytvára medzi ľuďmi puto,“ charakterizuje zmysel diela umelecká šéfkva Divadla Na zábradlí Dora Štědroňová. Divadlo opäť nesklamalo vynachádzavou scénografiou,

ku ktorej ho vedú aj stiesnené podmienky domovskej scény. Tentoraz je autorom kostýmov a scénografie v Česku čoraz vyhľadavanejší výtvarník Dragan Stojčevski.

Naopak, úplne po prvý raz sa v hlavnom programe nitrianskeho festivalu predstaví bratislavské Divadlo Ludus, a to s inscenáciou románu Édouarda Louisa **História istého násilia** v úprave Martina Kubrana a režisérky Barbory Chovancovej. Francúzsky autor je podobne ako držiteľka Nobelovej ceny Annie Ernaux predstaviteľom trendového žánru označovaného ako autofikcia, literárnej konštrukcie reality, ktorou sa autor vyrovnáva s osobnou i so spoločenskou skúsenosťou. Édouard Louis vstúpil na francúzsky knižný trh pred desiatimi rokmi, a aj keď sú jeho diela románmi, okamžite sa dočkali divadelných adaptácií, ktoré režírovali veľikáni súčasného divadla, ako Thomas Ostermeier, Ivo van Hove alebo Milo Rau. Práve Divadlo Ludus sa venuje mladému publiku, je často prvou, iniciačnou skúsenosťou s divadlom pre mladých a je aj prvou profesionálnou scénou na Slovensku, ktorá siahla po diele Édouarda Louisa. Spôsob rozprávania príbehu sa dokonale zrkadlí v jeho význame, keď sa výpoveď obete znásilnenia strieda s policajným výsluchom a traumou z násilného činu znásobuje necitlivý prístup strážcov zákona. „*Histoire de la violence Édouarda Louisa je predovšetkým autentickým a pritom analytickým záznamom vlastného stretnutia s násilím. Ako sa ten, čo prežil surové znásilnenie a pokus o vraždu, odmieta identifikovať s definitívnou nálepkou ‚obeť násilia‘. Sám zažíva a súčasne opisuje posttraumatický stres, druhotnú viktimizáciu a cestu von z pasce prostredníctvom literárneho prerozprávania vlastnej skúsenosti,*“ opisujú kvality románovej predlohy tvorcovia Barbora Chovancová a Martin Kubran.

Česko-Slovensko ako štát už viac než tridsať rokov neexistuje, napriek tomu je stále prítomné v spoločenskej diskusii, a to aj u generácie, ktorá ho zažila iba v detstve alebo nezažila vôbec. O tom, že vzťahy medzi dvoma krajinami, dvoma kultúrami a tisíckami rodín stále zostávajú veľmi živé a že mladí tvorcovia majú potrebu ich reflektovať, svedčí spolupráca režisérova Šimona Spišáka a Jakuba Vašíčka na koprodukčnej bábkovej inscenácii Bratislavského bábkového divadla a Divadla Drak z Hradca Králové s názvom **Zapísaný spolok slovenských a českých bábkarov uvádza: Zbojník a Gašparko**. Dve ikonické rozprávkové postavy reprezentujú súhrn vlastností, ktoré môžu predstavovať národné klišé, ale i snahu o pochopenie a porozumenie. Umelecká šéfká Bratislavského bábkového divadla Katarína Aulitsová charakterizuje inscenáciu takto: „*Máme sa radi, a preto zvládneme aj sebaironiu. Neberieme sa vážne,*

a preto znesieme aj pohľad na stereotypy národných charakterov. Sme priatelia, ktorí si s humorom a láskavo nastavujú zrkadlo. Sem-tam sa síce vyberú za hranicu korektnosti, ale potom aj spoločne na pivo. Projekt Zbojník a Gašparko nás tým, že poukazuje na to, čo nás rozdeľuje, vlastne spája.“ Účast inscenácie na viacerých festivaloch, ale aj Cena Divadelných novín 2023 v kategórii bábkové a výtvarné divadlo dobre ilustrujú skutočnosť, že toto dielo predstavuje to najzaujímavejšie, čo na slovenských a českých javiskách v roku 2023 vzniklo.

Zástupcom poľského divadla je tentoraz varšavský Nowy Teatr s inscenáciou **Fóbia**, ktorá mala premiéru len v novembri 2023. Divadelný kus vychádza z umeleckého konceptu „Buzerantských bojovníkov“ (Fag Fighters) multidisciplinárneho poľského umelca Karola Radziszewského, zverejneného ešte v roku 2007. Fiktívni bojovníci v pletených ružových kuklách trestajú prečiny homofóbnych jedincov aj spoločnosti rovnakou asociálnou, anarchistickou a subverzívnou odvetou. Autorom inscenácie je spolu s Radziszewským švédsky vizuálny umelec a režisér Markus Öhrn. Terčom ich ironickej umeleckej reflexie je nielen ultrakonzervatívne politické krídlo, ale aj takzvaný pink washing, teda činnosti korporácií, ktoré len predstierajú vytváranie podmienok na akceptujúcu pracovnú atmosféru, ale v skutočnosti vnímajú diverzitu len ako ďalší marketing na nábor nových zamestnancov. Nowy Teatr patrí medzi najprogressívnejšie divadlá v Európe, a to aj vďaka svojmu zakladateľovi a umeleckému šéfovi Krzysztofovi Warlikowskému, jednému z najžiadanejších režisérov dneška. Divadelná Nitra bola v minulosti dejiskom uvedení dvoch zásadných inscenácií tohto poľského umelca: *Hamleta* Williama Shakespeara a hry *Očistení* od Sarah Kane, ktorá bola v roku 2002 na začiatku režisérovej európskej kariéry. Predstavenie **Fóbia** bude súčasťou bratislavskej časti festivalu a uskutoční sa v sále Činohry Slovenského národného divadla. Pre nitrianskych divákov zaistí festival autobusové spojenie na predstavenie a späť.

Maďarsko tentoraz reprezentuje produkcia Domu pre súčasné umenie Trafó z Budapešti, ktorý sa dnes rovnako ako Divadelná Nitra v deväťdesiatych rokoch považuje za „ostrov slobodnej komunikácie“ u našich južných susedov. Inscenácia **Spievajúca mládež**, označovaná ako zborové divadlo, od autorov a režisérov Judit Böröcz, Bence György Pálinkás a Máté Szigeti je pomenovaná podľa hliníkového súsošia v nadživotnej veľkosti, ktoré znázorňuje dve spievajúce dievčatá a muža hrajúceho na flaute. Dielo osadili v roku 1953 pred práve dokončeným Ľudovým štadiónom, stavbou prvej maďarskej socialistickej päťročnice.

Podobne ako na iných miestach masového zhromažďovania sa v krajinách pod sovietskym vplyvom i tu slúžilo umenie propagandistickým cieľom. Autori inscenácie si všímajú paralely medzi udalosťami starými sedemdesiat rokov a snahami súčasného maďarského politického vedenia uchvátiť kultúru a umenie na šírenie nacionalistických a politicky extrémnych myšlienok. Inscenáciu **Spievajúca mládež**, ktorá sa vlani predstavila na prestížnom medzinárodnom festivale Wiener Festwochen, bude hostiť košické kultúrne centrum a otvorená zóna pre umenie, kreativitu a spoluprácu Tabačka Kulturfabrik.

Slovenské národné divadlo reprezentuje na festivale slovenský debut českej režisérky Daniely Špinar **Sme v pohode** od amerického dramatika a komika Paula Rudnicka. Inscenácia v štýle stand-up comedy na prvý pohľad provokuje a otvára kontroverzné témy, ale prináša aj príbeh o krehkosti lásky, pomyselný dialóg medzi svetom gejev z deväťdesiatych rokov minulého storočia a súčasnou queer generáciou, ale predovšetkým výpoveď o jedinečnosti vzťahu medzi rodičom a dieťaťom. Daniela Špinar patrí medzi najvýraznejších českých divadelných tvorcov. Od roku 2015 bola sedem sezón umeleckou riaditeľkou Činohry Národného divadla v Prahe, venovala sa aj opernej réžii – jej inscenácia *Z mrtvého domu* skladateľa Leoša Janáčka hostovala i v Bratislave.

Sprievodný program festivalu

Tretí rok po sebe upriami festival pozornosť na dôsledky ruskej vojny na Ukrajinu. V dvoch blokoch nazvaných **Noc a deň pre Ukrajinu** predstaví v sobotu 8. a v nedeľu 9. júna v nitrianskej synagóge dokumentárne filmy, ukáže najaktuálnejšiu ukrajinskú dramatickú tvorbu a vyzve na umeleckú participáciu tých obyvateľov Nitry, ktorí ušli pred vojnou z Ukrajiny na Slovensko. Súčasťou programu bude aj prezentácia najmladšej generácie umelcov z Nitry, žiakov Základnej umeleckej školy Jozefa Rosinského.

Nový pohľad sa organizátori rozhodli uplatniť aj pri tvorbe sprievodného programu. Niekoľko desiatok partnerov z Nitry a blízkeho okolia vytvorilo program spôsobom, ktorý nemá v podmienkach slovenského divadla obdobu. Silné zastúpenie majú kultúrne organizácie, občianske združenia, umelecké školy. Súkromné i mestom zriaďované ZUŠ, ako aj obe konzervatóriá v Nitrianskom samosprávnom kraji tento rok prispievajú do sprievodného programu najmä tvorbou študentov hudobných a speváckych odborov, no zastúpení budú aj výtvarníci. Napriek novému termínu festivalu zostalo jeho súčasťou aj tradičné multižánrové podujatie **Kníhkupecká**, počas festivalu nebudú chýbať diskusie s tvorcami

po predstaveniach ani diskusné podujatie v podobe **Veľkej verejnej debaty**, inscenované čítania či komunitné podujatia. Svojimi aktivitami sa predstavia aj iné projekty asociácie **Aj toto je umenie, Darujem ti tulipán, Common Ground Dialogues, Divadelná Nitra pre školy**. Partnerské Staré divadlo Karola Spišáka v Nitre a Divadlo Andreja Bagara v Nitre uvedú svoje najnovšie inscenácie v rámci dňa Nitra pre Nitru.

Predaj vstupeniek na hlavný program festivalu sa začína 18. apríla 2024. Prvé dva týždne až do 2. mája budú mať diváci **20 % zľavu za včasný nákup**.

Hlavným organizátorom Medzinárodného festivalu Divadelná Nitra je Asociácia Divadelná Nitra.

Hlavnými spoluorganizátormi sú Nitriansky samosprávny kraj, mesto Nitra, Staré divadlo Karola Spišáka v Nitre, Slovenské národné divadlo – Činohra, Bratislava, Národné divadlo Košice, Tabačka Kulturfabrik Košice. Novú **platformu partnerov** asociácie tvorí takmer 50 spoluorganizátorov a spriatelených prevádzok, nefinančný vklad prinieslo ďalších 20 partnerov.

Záštitu nad Medzinárodným festivalom Divadelná Nitra 2024 prevzali predseda Nitrianskeho samosprávneho kraja Branislav Becík a primátor mesta Nitra Marek Hattas.

Projekty Asociácie Divadelná Nitra **finančne podporujú** Fond na podporu umenia, Nitriansky samosprávny kraj, mesto Nitra, program Európskej komisie Kreatívna Európa, Ministerstvo kultúry a národného dedičstva Poľskej republiky, Ministerstvo kultúry Českej republiky, České centrum Bratislava, Poľský inštitút v Bratislave, Inštitút Liszta – Maďarské kultúrne centrum Bratislava, hlavné mesto Bratislava, Nadácia SPP, Nadácia Slovenskej sporiteľne a Nadácia ZSE. **Hlavnými mediálnymi partnermi** sú RTVS, Denník N, MY Nitrianske noviny a Film Europe.

Projekty Asociácie Divadelná Nitra podporili

Projekty ADN z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia, hlavný partner projektov.

This project is co-financed by the Minister of Culture and National Heritage of the Republic of Poland from the Culture Promotion Fund.

Hlavní mediální partneri

Mediální partneri

Partneri

